

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ПРАВА ТА ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО:
протокол засідання кафедри
«31» серпня 2021 року № 1

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВДПП 2.2.3 «МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО»

Освітньо-професійна програма	<u>Право</u>
Спеціальність	<u>081 Право</u>
Факультет	<u>Економіко-правовий</u>

2021 – 2022 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Муніципальне право» для здобувачів вищої освіти ОПП «Право» спеціальності 081 «Право».

Розробник:

Камардіна Юлія Вікторівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри права та публічного адміністрування МДУ.

© Камардіна Ю.В. 2021

© Маріупольський державний університет, 2021

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма здобуття вищої освіти	заочна форма здобуття вищої освіти
Кількість кредитів – 6	Галузь знань <u>08 Право</u>	Вибіркова (цикл дисциплін професійної підготовки)	
Модулів – 1	ОПП «Право» <u>081 Право</u>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		3-й	3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: науково-дослідна робота		Семестр	
Загальна кількість годин – 180		6-й	6-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: 4 аудиторних – 60/34 самостійної роботи студента – 120/146	Рівень вищої освіти: <u>перший (бакалаврський)</u>	32 год.	14 год.
		Практичні, семінарські	
		28 год.	20 год.
		Самостійна робота	
		118 год.	144 год.
		Індивідуальні завдання	
		2 год.	2 год.
		Вид контролю:	
залік			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми здобуття вищої освіти: 60 (33%) / 120 (67%)

для заочної форми здобуття вищої освіти: 34 (19%) / 146 (81%)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни:

1. Дати здобувачам вищої освіти систему знань про місцеве самоврядування як природне право територіальної громади на самостійне вирішення питань локального значення, особливий вид публічної влади та специфічний інститут конституційного ладу України.

2. Розкрити здобувачам вищої освіти муніципально-правові інститути, зокрема, інститут територіальних громад, як первинного суб'єкта місцевого самоврядування, органів місцевого самоврядування, місцевих виборів, комунальної служби тощо, а також створити передумови для формування муніципальної культури майбутніх фахівців-правників.

3. Ознайомити майбутніх фахівців з зарубіжним досвідом становлення, розвитку і функціонування інститутів локальної демократії.

Завдання навчальної дисципліни:

- вивчення теорії організації самоврядної (комунальної, муніципальної) влади та змісту чинного законодавства України про місцеве самоврядування;

- проведення системного аналізу практики застосування законодавства про місцеве самоврядування на рівні окремих територіальних громад;

- ознайомлення з тенденціями розвитку локального нормотворення та правозастосування та відповідними факторами впливу;

- розвиток у студентів навиків самостійної творчої роботи при закріпленні теоретичних знань в процесі проведення семінарських занять.

Викладання курсу «Муніципальне право України» передбачає формування як теоретичних поглядів на місцеве самоврядування, так і максимальне наближення запропонованих наукових концепцій до потреб наступної практичної діяльності випускників - юристів МДУ.

Місце навчальної дисципліни в освітній програмі – вибіркова компонента з циклу дисциплін професійної підготовки, обсягом - 90 годин / 3 кредитів ECTS.

Передумови для вивчення дисципліни. вивчення дисципліни відбувається отриманих знань за освітнім ступенем «Бакалавр», паралельно з такими дисциплінами, як: «Теорія держави та право», «Конституційне право України», «Конституційне право зарубіжних країн», «Виборче право України».

Компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері права
Загальні компетентності	ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК9. Здатність працювати в команді. ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	СК2. Знання і розуміння ретроспективи формування правових та державних інститутів. СК7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.

	<p>СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.</p> <p>СК12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.</p> <p>СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.</p> <p>СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.</p>
Результати навчання	<p>РН2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання.</p> <p>РН3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.</p> <p>РН4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.</p> <p>РН6. Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему.</p> <p>РН7. Складати та узгоджувати план власного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.</p> <p>РН8. Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.</p> <p>РН12. Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло.</p> <p>РН20. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.</p> <p>РН21. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.</p>

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Теоретичні засади муніципального права

Тема 1. Муніципальне право як галузь права України

Поняття муніципального права як галузі законодавства. Предмет муніципального права та його співвідношення з предметами конституційного, адміністративного, фінансового, цивільного права. Принципи муніципального права. Муніципально-правові норми та інститути. Муніципально-правові відносини, їх види та характеристика. Зміст муніципально-правових відносин. Джерела муніципального права. Система муніципального права як комплексної галузі права. Муніципальне право як наукова та навчальна дисципліна.

Муніципальне право як наука. Функції науки муніципального права. Методологія науки муніципального права. Джерела науки муніципального права. Роль науки муніципального права в процесі здійснення муніципальної реформи в Україні. Становлення муніципального права та імплементація європейського муніципального права.

Література:

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р (зі змінами) // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

2. Про місцеве самоврядування: Закон України від 21.04.1997 р. № 280/97-ВР. Дата оновлення: 29.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

3. Бойчук Д. В., Панова І. Ю. Місце муніципального права серед інших галузей права України. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"*. Серія: "Юридичні науки". 2019. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2019-1-4713>

4. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні: підручник / І. І. Бодрова, С.В. Болдирєв, В. О. Величко та ін.; за ред. С. Г. Серьогіної; 4-те вид., переробл. та допов. Харків: Право, 2017. 392 с. URL: <http://kizman-tehn.com.ua/wp-content/uploads/2017/09/%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B1%D1%83%D0%B42011.pdf>

5. Муніципальне право України: навч. посіб. / [О. М. Буханевич та ін.]; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., заслуж. юриста України О. М. Буханевича; Хмельниц. ун-т управління та права ім. Леоніда Юзькова, Навч.-наук. лаб. дослідж. проблем публ. адміністрування та децентралізації влади НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування Нац. акад. прав. наук України. Хмельницький: Поліграфіст-3, 2019. 439 с. URL: <http://catalog.odnb.odessa.ua/opac/index.php?url=/notices/index/433503/default#>

Тема 2. Основні теорії походження місцевого самоврядування

Основні теорії (концепції) місцевого самоврядування. Класичні і перехідні системи місцевого самоврядування та муніципального права. Теорія вільної громади. Громадська теорія місцевого самоврядування. Державницька теорія організації місцевого самоврядування. Теорія дуалізму муніципального управління. Теорія соціального обслуговування. Соціал-реформістські муніципальні концепції організації місцевої влади.

Муніципальні системи зарубіжних країн. Англосаксонська модель місцевого самоврядування. Французька модель місцевого самоврядування. Місцеве (комунальне) самоврядування Німеччини. Основні форми організації місцевого самоврядування в США. Радянська модель.

Місцеве самоврядування в зарубіжних країнах на сучасному етапі. Правова природа міжнародних стандартів місцевого самоврядування.

Міжнародні правові акти з питань місцевого самоврядування. Роль Європейської хартії місцевого самоврядування у становленні правових основ місцевого самоврядування в Україні. Всесвітня декларація місцевого самоврядування. Сприйняття Україною міжнародно-правових стандартів місцевого самоврядування і місцевої демократії.

Література:

1. Європейська хартія місцевого самоврядування (укр/рос), Страсбург, 15 жовтня 1985 року (Хартію ратифіковано Законом №452/97-ВР від 15.07.97), Дата підписання: 6 листопада 1996 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

2. Державне будівництво і місцеве самоврядування: посібник для підготовки до іспиту / С. Г. Серьогіна, О. Ю. Лялюк, І. І. Бодрова та ін. 2-е вид, перероб. і доп. Харків: Право, 2020. 212 с. URL: https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/496/3_Derzavne_budivnictvo_NP_do_ispitu_vnutri.pdf

3. Конституційне право України: підручник / [Т. М. Слінько, Л. І. Летнянчин, Ф. В. Веніславський та ін.]; за ред. Т. М. Слінько. Харків: Право, 2020. 592 с. URL: https://pravo-izdat.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=4283&download_id=1336

4. Муніципальне право України: навч. посіб. / [О. М. Буханевич та ін.]; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., заслуж. юриста України О. М. Буханевича; Хмельниц. ун-т управління та права ім. Леоніда Юзькова, Навч.-наук. лаб. дослідж. проблем публ. адміністрування та децентралізації влади НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування Нац. акад. прав. наук України. Хмельницький: Поліграфіст-3, 2019. 439 с. URL: <http://catalog.odnb.odessa.ua/opac/index.php?url=/notices/index/433503/default#>

5. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні: підручник / І. І. Бодрова, С.В. Болдирєв, В. О. Величко та ін.; за ред. С. Г. Серьогіної; 4-те вид., переробл. та допов. Харків: Право, 2017. 392 с. URL: <http://kizman-tehn.com.ua/wp->

Тема 3. Основи місцевого самоврядування

Конституційно - правові основи місцевого самоврядування в Україні. Право громадян на участь у місцевому самоврядуванні. Основні функції місцевого самоврядування. Основні принципи місцевого самоврядування та їх поняття. Принцип народовладдя. Принцип законності. Принцип гласності. Принцип колегіальності. Принцип поєднання місцевих і державних інтересів. Принцип виборності. Принцип правової, організаційної та матеріальнофінансової самостійності в межах повноважень визначених законами. Принцип стабільності та послідовності в організації та діяльності місцевого самоврядування. Принцип оптимальної децентралізації і реальної керованості територією. Принцип підзвітності та відповідальності передтериторіальними громадами, їх органів та посадових осіб. Принцип державної підтримки та гарантій місцевого самоврядування. Принципи судового захисту прав місцевого самоврядування.

Територіальна основа місцевого самоврядування.

Соціальна основа місцевого самоврядування. Матеріальна основа місцевого самоврядування. Комунальна власність та її правовий режим. Гарантії права комунальної власності.

Фінансова основа місцевого самоврядування. Місцеві бюджети та позабюджетні кошти місцевого самоврядування. Контроль виконання місцевого бюджету.

Література:

1. Тетарчук І.В. Муніципальне право України: навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 206 с. URL: <https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/lectures/1110/14.1.pdf>

2. Лелеченко А. П., Васильєва О. І., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень: навч. посіб. / [А. П. Лелеченко, О. І. Васильєва, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук] Київ: 2017. 110 с. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/202/%D0%9C%D1%96%D1%81%D1%86%D0%B5%D0%B2%D0%B5-%D1%81%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D1%80%D1%8F%D0%B4%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%B2-%D1%83%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%85-%D0%B4%D0%B5%D1%86%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97.pdf>

3. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні: підручник / І. І. Бодрова, С.В. Болдирєв, В. О. Величко та ін.; за ред. С. Г. Серьогіної; 4-те вид., переробл. та допов. Харків: Право, 2017. 392 с. URL: <http://kizman-tehn.com.ua/wp-content/uploads/2017/09/%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B1%D1%83%D0%B42011.pdf>

4. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні: підручник / І. І. Бодрова, С.В. Болдирєв, В. О. Величко та ін.; за ред. С. Г. Серьогіної; 4-те вид., переробл. та допов. Харків: Право, 2017. 392 с. URL: <http://kizman-tehn.com.ua/wp-content/uploads/2017/09/%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B1%D1%83%D0%B42011.pdf>

5. Муніципальне право України: навч. посіб. / [О. М. Буханевич та ін.]; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., заслуж. юриста України О. М. Буханевича; Хмельницьк. ун-т управління та права ім. Леоніда Юзькова, Навч.-наук. лаб. дослідж. проблем публ. адміністрування та децентралізації влади НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування Нац. акад. прав. наук України. Хмельницький: Поліграфіст-3, 2019. 439 с. URL: <http://catalog.odnb.odessa.ua/opac/index.php?url=/notices/index/433503/default#>

Змістовний модуль 2. Правовий статус суб'єктів муніципального права

Тема 4. Територіальна громада – основа місцевого самоврядування

Поняття територіальної громади. Право громадян на участь у місцевому самоврядуванні. Правосуб'єктність територіальної громади. Добровільне об'єднання територіальних громад. Обмеження прав територіальних громад на місцеве самоврядування. Символіка територіальних громад. Статути територіальних громад.

Форми безпосередньої участі громадян у вирішенні питань місцевого значення.

Місцеві референдуми: поняття, предмет, порядок призначення та проведення. Рішення місцевого референдуму.

Загальні збори громадян та інші форми безпосередньої участі громадян у вирішенні питань місцевого значення.

Громадські слухання: методологія організації та проведення.

Органи самоорганізації населення: мета та завдання створення, організація діяльності.

Література:

1. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05.02.2015 р. № 157-VIII. Дата оновлення: 14.05.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text>

2. Державне будівництво і місцеве самоврядування: посібник для підготовки до іспиту / С. Г. Серьогіна, О. Ю. Лялюк, І. І. Бодрова та ін. 2-е вид, перероб. і доп. Харків: Право, 2020. 212 с. URL: https://pravozdat.com.ua/image/data/Files/496/3_Derzavne_budivnictvo_NP_do_ispitu_vnutri.pdf

3. Конституційне право України: підручник / [Т. М. Слінько, Л. І. Летнянчин, Ф. В. Веніславський та ін.]; за ред. Т. М. Слінько. Харків: Право, 2020. 592 с. URL: https://pravozdat.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=4283&download_id=1336

4. Муніципальне право України: навч. посіб. / [О. М. Буханевич та ін.]; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., заслуж. юриста України О. М. Буханевича; Хмельниц. ун-т управління та права ім. Леоніда Юзькова, Навч.-наук. лаб. дослідж. проблем публ. адміністрування та децентралізації влади НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування Нац. акад. прав. наук України. Хмельницький: Поліграфіст-3, 2019. 439 с. URL: <http://catalog.odnb.odessa.ua/opac/index.php?url=/notices/index/433503/default#>

5. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні: підручник / І. І. Бодрова, С.В. Болдирєв, В. О. Величко та ін.; за ред. С. Г. Серьогіної; 4-те вид., переробл. та допов. Харків: Право, 2017. 392 с. URL: <http://kizman-tehn.com.ua/wp-content/uploads/2017/09/%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B1%D1%83%D0%B42011.pdf>

Тема 5. Правовий статус місцевих рад

Місцеві ради як представницькі органи місцевого самоврядування. Місцевий (базовий) і регіональний рівні місцевих рад як представницьких органів місцевого самоврядування.

Правовий статус сільських, селищних, міських, районних у містах, районних та обласних рад.

Порядок формування представницьких органів місцевого самоврядування. Місцеві вибори: поняття і види. Порядок призначення та проведення.

Поняття компетенції органів місцевого самоврядування. Поняття і види повноважень органів і посадових осіб місцевого самоврядування. Принцип розподілу повноважень між представницькими органами місцевого самоврядування сільськими, селищними, міськими головами та виконавчими органами місцевого самоврядування.

Повноваження та організація роботи сільських, селищних, міських рад. Сесія - головна організаційно-правова форма діяльності місцевих рад. Порядок підготовки і проведення сесій

місцевих рад. Регламент сільської, селищної, міської ради, районної в місті, районної та обласної ради. Загальна та виключна компетенція сільських, селищних, міських рад. Взаємовідносини місцевих рад з місцевими органами виконавчої влади.

Секретар сільської, селищної, міської, районної в місті ради: особливості його правового статусу.

Порядок утворення і система постійних комісій місцевих рад. Акти постійних комісій місцевих рад. Тимчасові комісії ради, організація їх роботи.

Особливості повноважень обласних та районних рад. Організація роботи обласної та районної ради та їх виконавчих апаратів. Компетенція районних та обласних рад. Делегування повноважень районних та обласних рад відповідним місцевим державним адміністраціям.

Локальна нормотворчість місцевого самоврядування. Акти органів місцевого самоврядування їх посадових осіб.

Література:

1. Муніципальне право України: методологія становлення та розвитку: монографія / І. А. Галиахметов; Держ. ВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". Київ: КНЕУ, 2016. 343с.

2. Тетарчук І.В. Муніципальне право України: навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 206 с. URL: <https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/lectures/1110/14.1.pdf>

3. Любченко П. М. Муніципальне право: підручник / П. М. Любченко. Харків: Право. 2019. 512 с. URL: https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/715/3_Municipalne%20pravo_Pidruchnik_vnutri.pdf

4. Муніципальне право України: навч. посіб. / [О. М. Буханевич та ін.]; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., заслуж. юриста України О. М. Буханевича; Хмельниц. ун-т управління та права ім. Леоніда Юзькова, Навч.-наук. лаб. дослідж. проблем публ. адміністрування та децентралізації влади НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування Нац. акад. прав. наук України. Хмельницький: Поліграфіст-3, 2019. 439 с. URL: <http://catalog.odnb.odessa.ua/opac/index.php?url=/notices/index/433503/default#>

5. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні: підручник / І. І. Бодрова, С.В. Болдирев, В. О. Величко та ін.; за ред. С. Г. Серьогіної; 4-те вид., переробл. та допов. Харків: Право, 2017. 392 с. URL: <http://kizman-tehn.com.ua/wp-content/uploads/2017/09/%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B1%D1%83%D0%B42011.pdf>

Тема 6. Правовий статус і організація роботи депутатів місцевих рад

Законодавство про статус депутатів місцевих рад. Депутат місцевої ради - представник інтересів територіальної громади.

Діяльність депутата у виборчому окрузі. Обов'язки депутата місцевої ради у виборчому окрузі.

Повноваження депутата місцевої ради у раді та її органах. Право депутата місцевої ради у раді та її органах.

Основні гарантії депутатської діяльності. Відкликання депутата місцевої ради. Зміна статусу або припинення повноважень депутата місцевої ради у зв'язку із змінами в адміністративно-територіальному устрою.

Література:

1. Про статус депутатів місцевих рад: Закон України від 11.08.2002 р. № 93-IV. (Дата оновлення: 23.04.2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93-15#Text>

2. Тетарчук І.В. Муніципальне право України: навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 206 с. URL: <https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/lectures/1110/14.1.pdf>

3. Любченко П. М. Муніципальне право: підручник / П. М. Любченко. Харків: Право. 2019. 512 с. URL: <https://pravo->

izdat.com.ua/image/data/Files/715/3_Municipalne%20pravo_Pidruchnik_vnutri.pdf

4. Муніципальне право України: навч. посіб. / [О. М. Буханевич та ін.]; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., заслуж. юриста України О. М. Буханевича; Хмельниц. ун-т управління та права ім. Леоніда Юзькова, Навч.-наук. лаб. дослідж. проблем публ. адміністрування та децентралізації влади НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування Нац. акад. прав. наук України. Хмельницький: Поліграфіст-3, 2019. 439 с. URL: <http://catalog.odnb.odessa.ua/opac/index.php?url=/notices/index/433503/default#>

5. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні: підручник / І. І. Бодрова, С.В. Болдирєв, В. О. Величко та ін.; за ред. С. Г. Серьогіної; 4-те вид., переробл. та допов. Харків: Право, 2017. 392 с. URL: <http://kizman-tehn.com.ua/wp-content/uploads/2017/09/%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B1%D1%83%D0%B42011.pdf>

Тема 7. Сільський, селищний, міський голова – головна посадова особа територіальної громади. Голова районної у місті, районної та обласної ради. Виконавчі органи сільських, селищних і міських рад. Виконавчий апарат, президія районної та обласної ради

Правовий статус сільського, селищного, міського голови: порядок обрання, повноваження, відповідальність. Несумісність посади сільського, селищного, міського голови з іншими видами діяльності. Гарантії діяльності. Дострокове припинення повноважень сільського, селищного, міського голови.

Повноваження сільських, селищних, міських голів.

Акти сільського, селищного, міського голови. Особливості правового статусу голів районних у містах, районних та обласних рад.

Особливості правового статусу міського голови у Києві та Севастополі.

Поняття виконавчого органу сільської, селищної, міської, районної у місті ради.

Правовий статус виконавчого комітету сільської, селищної, міської, районної у місті ради. Порядок формування, склад та організація роботи. Взаємовідносини виконавчого комітету з відповідною радою.

Загальна характеристика повноважень виконавчих органів сільських, селищних, міських рад. Власні та делеговані повноваження виконавчих органів сільських, селищних, міських рад. Галузеві повноваження виконавчих комітетів сільських, селищних, міських рад.

Відділи управління та інші виконавчі органи сільської, селищної, міської, районної в місті ради. Порядок формування та організація роботи.

Акти виконавчих органів сільських, селищних, міських, районних у містах рад.

Виконавчий апарат районної, обласної ради. Президія районної, обласної ради.

Література:

1. Муніципальне право України: методологія становлення та розвитку: монографія / І. А.Галіахметов; Держ. ВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". Київ: КНЕУ, 2016. 343с.

2. Батанов О.В. Конституційно-правовий статус територіальних громад в Україні: монографія / О.В. Батанов. Київ: Ін-Юре, 2018. 512 с. URL: <http://kul.kiev.ua/praci-2003-roku/batanov-o.-v.-konstituciyno-pravoviy-status-teritorialnih-gromad-v-ukrajini-monografija-za-zag.-red.-v.-f.-pogorilka.html>

3. Тетарчук І.В. Муніципальне право України: навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 206 с. URL: <https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/lectures/1110/14.1.pdf>

4. Любченко П. М. Муніципальне право: підручник / П. М. Любченко. Харків: Право, 2019. 512 с. URL: https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/715/3_Municipalne%20pravo_Pidruchnik_vnutri.pdf

5. Муніципальне право України: навч. посіб. / [О. М. Буханевич та ін.]; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., заслуж. юриста України О. М. Буханевича; Хмельниц. ун-т управління та права

ім. Леоніда Юзькова, Навч.-наук. лаб. дослідж. проблем публ. адміністрування та децентралізації влади НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування Нац. акад. прав. наук України. Хмельницький: Поліграфіст-3, 2019. 439 с. URL: <http://catalog.odnb.odessa.ua/opac/index.php?url=/notices/index/433503/default#>

Тема 8. Статус службовців органів місцевого самоврядування

Поняття та правове регулювання служби в органах місцевого самоврядування. Право на службу в органах місцевого самоврядування. Основні принципи служби в органах місцевого самоврядування. Посадова особа і посади в органах місцевого самоврядування. Основні права і обов'язки посадових осіб місцевого самоврядування.

Проходження служби в органах місцевого самоврядування та службова кар'єра. Прийняття на службу в органи місцевого самоврядування. Припинення служби в органах місцевого самоврядування. Обмеження пов'язані з прийняттям на службу в органи місцевого самоврядування та проходженням служби. Матеріальне та соціальне-побутове забезпечення посадових осіб місцевого самоврядування.

Поняття гарантій місцевого самоврядування. Види гарантій місцевого самоврядування та їх реалізація. Підзвітність і підконтрольність місцевих державних адміністрацій районним, обласним радам.. Судовий захист місцевого самоврядування. Інші правові форми захисту прав місцевого самоврядування. Відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування перед територіальними громадами. Відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування перед державою. Відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування перед юридичними і фізичними особами.

Література:

1. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07.07.2001 р. № 2493-III. Дата оновлення: 01.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text>
2. Батанов О.В. Конституційно-правовий статус територіальних громад в Україні: монографія / О.В. Батанов. Київ: Ін-Юре, 2018. 512 с. URL: <http://kul.kiev.ua/praci-2003-roku/batanov-o.-v.-konstituciyno-pravoviy-status-teritorialnih-gromad-v-ukrajini-monografija-za-zag.-red.-v.-f.-pogorilka.html>
3. Тетарчук І.В. Муніципальне право України: навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 206 с. URL: <https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/lectures/1110/14.1.pdf>
4. Любченко П. М. Муніципальне право: підручник / П. М. Любченко. Харків: Право. 2019. 512 с. URL: https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/715/3_Municipalne%20pravo_Pidruchnik_vnutri.pdf
5. Муніципальне право України: навч. посіб. / [О. М. Буханевич та ін.]; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., заслуж. юриста України О. М. Буханевича; Хмельниц. ун-т управління та права ім. Леоніда Юзькова, Навч.-наук. лаб. дослідж. проблем публ. адміністрування та децентралізації влади НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування Нац. акад. прав. наук України. Хмельницький: Поліграфіст-3, 2019. 439 с. URL: <http://catalog.odnb.odessa.ua/opac/index.php?url=/notices/index/433503/default#>

Змістовний модуль 3.

Нормотворчість суб'єктів місцевого самоврядування

Тема 9. Нормопроектна та правореалізаційна діяльність у місцевому самоврядуванні України та її особливості

Локальна нормотворчість органів місцевого самоврядування. Нормопроектна та правореалізаційна діяльність у контексті нормотворчості органів місцевого самоврядування.

Нормотворча та правореалізаційна діяльність місцевих рад в Україні.

Література:

1. Муніципальне право України: методологія становлення та розвитку: монографія / І. А.Галіахметов; Держ. ВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". Київ: КНЕУ, 2016. 343с.
2. Батанов О.В. Конституційно-правовий статус територіальних громад в Україні: монографія / О.В. Батанов. Київ: Ін-Юре, 2018. 512 с. URL: <http://kul.kiev.ua/praci-2003-roku/batanov-o.-v.-konstituciyno-pravoviy-status-teritorialnih-gromad-v-ukrajini-monografija-za-zag.-red.-v.-f.-pogorilka.html>
3. Тетарчук І.В. Муніципальне право України: навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 206 с. URL: <https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/lectures/1110/14.1.pdf>
4. Любченко П. М. Муніципальне право: підручник / П. М. Любченко. Харків: Право. 2019. 512 с. URL: https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/715/3_Municipalne%20pravo_Pidruchnik_vnutri.pdf
5. Муніципальне право України: навч. посіб. / [О. М. Буханевич та ін.]; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., заслуж. юриста України О. М. Буханевича; Хмельниц. ун-т управління та права ім. Леоніда Юзькова, Навч.-наук. лаб. дослідж. проблем публ. адміністрування та децентралізації влади НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування Нац. акад. прав. наук України. Хмельницький: Поліграфіст-3, 2019. 439 с. URL: <http://catalog.odnb.odessa.ua/opac/index.php?url=/notices/index/433503/default#>

Тема 10. Статутна нормотворчість у місцевому самоврядуванні в Україні

Юридична природа та місце Статуту в системі нормативно-правових актів місцевого самоврядування в Україні. Особливості розробки та прийняття статутів територіальних громад.

Рекомендації щодо вдосконалення напрямів статутної нормотворчості місцевого самоврядування в Україні.

Література:

1. Муніципальне право України: методологія становлення та розвитку: монографія / І. А.Галіахметов; Держ. ВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". Київ: КНЕУ, 2016. 343с.
2. Батанов О.В. Конституційно-правовий статус територіальних громад в Україні: монографія / О.В. Батанов. Київ: Ін-Юре, 2018. 512 с. URL: <http://kul.kiev.ua/praci-2003-roku/batanov-o.-v.-konstituciyno-pravoviy-status-teritorialnih-gromad-v-ukrajini-monografija-za-zag.-red.-v.-f.-pogorilka.html>
3. Тетарчук І.В. Муніципальне право України: навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 206 с. URL: <https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/lectures/1110/14.1.pdf>
4. Любченко П. М. Муніципальне право: підручник / П. М. Любченко. Харків: Право. 2019. 512 с. URL: https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/715/3_Municipalne%20pravo_Pidruchnik_vnutri.pdf
5. Муніципальне право України: навч. посіб. / [О. М. Буханевич та ін.]; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., заслуж. юриста України О. М. Буханевича; Хмельниц. ун-т управління та права ім. Леоніда Юзькова, Навч.-наук. лаб. дослідж. проблем публ. адміністрування та децентралізації влади НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування Нац. акад. прав. наук України. Хмельницький: Поліграфіст-3, 2019. 439 с. URL: <http://catalog.odnb.odessa.ua/opac/index.php?url=/notices/index/433503/default#>

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1.												
Теоретичні засади муніципального права												
Тема 1. Муніципальне право як галузь права України	11	4	4			3	9	2	4			3
Тема 2. Основні теорії походження місцевого самоврядування	11	4	4			3	9	2	4			3
Тема 3. Основи місцевого самоврядування	11	4	4			3	3	2				1
ІНДЗ 1	30					30	39					39
Разом за змістовим модулем 1	63	12	12			39	60	6	8			46
Змістовий модуль 2.												
Правовий статус суб'єктів муніципального права												
Тема 4. Територіальна громада – основа місцевого самоврядування	9	4	2			3	9	2	4			3
Тема 5. Правовий статус місцевих рад	11	4	4			3						
Тема 6. Правовий статус і організація роботи депутатів місцевих рад	7	2	2			3	9	2	4			3
Тема 7. Конституційно-правовий статус сільських, селищних, міських голів, голів районної, обласної, районної в місті ради. Виконавчі органи сільських, селищних, міських рпд	9	4	2			3						
Тема 8. Статус службовців органів місцевого самоврядування	7	2	2			3	7	2	2			3
ІНДЗ 2	36					36	54					54
Разом за змістовим модулем 2	79	16	12			51	79	6	10			63
Змістовий модуль 3.												
Нормотворчість суб'єктів місцевого самоврядування												
Тема 9. Нормопроектна та правореалізаційна діяльність у місцевому самоврядуванні України та її особливості	7	2	2			3	7	2	2			3
Тема 10. Статутна нормотворчість у місцевому самоврядуванні в Україні	7	2	2			3						
ІНДЗ 3	24					24	34					34
Разом за змістовим модулем 3	38	4	4			30	41	2	2			37
Усього годин	180	32	28			120	180	14	20			146

5. Перелік тем та зміст практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми та стислий зміст роботи	Мета роботи	Кількість годин		Результат навчання (РН) за ОП
			Денна форма	Заочна форма	
1	<p>Тема. Муніципальне право як галузь права України</p> <p>План:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття муніципального права як галузі законодавства. 2. Предмет муніципального права та його співвідношення з предметами конституційного, адміністративного, фінансового, цивільного права. 3. Принципи муніципального права. 4. Муніципально-правові норми та муніципально-правові інститути. 5. Муніципально-правові відносини, їх види та характеристика. Зміст муніципально-правових відносин. 6. Джерела муніципального права. 7. Муніципальне право як наукова та навчальна дисципліна. <p>Література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р (зі змінами) // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр 2. Про місцеве самоврядування: Закон України від 21.04.1997 р. № 280/97-ВР. Дата оновлення: 29.08.2021. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text 3. Бойчук Д. В., Панова І. Ю. Місце муніципального права серед інших галузей права України. Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Юридичні науки". 2019. URL: https://doi.org/10.25313/2520-2308-2019-1-4713 4. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні: підручник / І. І. Бодрова, С.В. Болдирев, В. О. Величко та ін.; за ред. С. Г. Серьогіної; 4-те вид., переробл. та допов. Харків: Право, 2017. 392 с. URL: http://kizman-tehn.com.ua/wp-content/uploads/2017/09/%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B1%D1%83%D0%B42011.pdf 5. Муніципальне право України: навч. посіб. / [О. М. Буханевич та ін.]; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., заслуж. юриста України О. М. Буханевича; Хмельниц. ун-т управління та права ім. Леоніда Юзькова, Навч.-наук. лаб. дослідж. проблем публ. адміністрування та децентралізації влади НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування Нац. акад. прав. наук України. 	Дослідити муніципальне право як галузь права України	4	4	РН2, РН3, РН12, РН20,

	Хмельницький: Поліграфіст-3, 2019. 439 с. URL: http://catalog.odnb.odessa.ua/opac/index.php?url=/notices/index/433503/default#				
2	<p>Тема. Основні теорії походження місцевого самоврядування</p> <p>План:</p> <p>1.Класичні і перехідні системи місцевого самоврядування та муніципального права.</p> <p>1.1. Теорія вільної громади.</p> <p>1.2.Громадська теорія місцевого самоврядування.</p> <p>1.3.Державницька теорія організації місцевого самоврядування.</p> <p>1.4.Теорія дуалізму муніципального управління.</p> <p>1.5.Теорія соціального обслуговування.</p> <p>2.Муніципальні системи зарубіжних країн:</p> <p>2.1.Англосаксонська модель місцевого самоврядування.</p> <p>2.2.Французька модель місцевого самоврядування.</p> <p>2.3.Місцеве (комунальне) самоврядування Німеччини.</p> <p>2.4.Радянська модель.</p> <p>3. Концепція місцевого самоврядування в Європейській хартії місцевого самоврядування.</p> <p>4. Концепція місцевого самоврядування в Конституції України.</p> <p>5. Принципи, завдання та функції місцевого самоврядування.</p> <p>Міжнародно-правові стандарти і зарубіжний досвід розвитку місцевого самоврядування</p> <p>1. Правова природа міжнародних стандартів місцевого самоврядування</p> <p>2. Європейська хартія місцевого самоврядування</p> <p>3. Всесвітня декларація місцевого самоврядування</p> <p>4. Європейська типова конвенція про основні принципи транскордонного співробітництва між територіальними громадами або органами влади</p> <p>Література:</p> <p>1. Європейська хартія місцевого самоврядування (укр/рос), Страсбург, 15 жовтня 1985 року (Хартію ратифіковано Законом №452/97-ВР від 15.07.97), Дата підписання: 6 листопада 1996 р. URL:</p>	Визначити основні теорії походження місцевого самоврядування	4	4	PH2, PH4, PH12, PH20,

	<p>http://zakon.rada.gov.ua</p> <p>2. Державне будівництво і місцеве самоврядування: посібник для підготовки до іспиту / С. Г. Серьогіна, О. Ю. Лялюк, І. І. Бодрова та ін. 2-е вид, перероб. і доп. Харків: Право, 2020. 212 с. URL: https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/496/3_Derzavne_budivnictvo_NP_do_ispitu_vnutri.pdf</p> <p>3. Конституційне право України: підручник / [Т. М. Слінько, Л. І. Летнянчин, Ф. В. Веніславський та ін.]; за ред. Т. М. Слінько. Харків: Право, 2020. 592 с. URL: https://pravo-izdat.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=4283&download_id=1336</p> <p>4. Муніципальне право України: навч. посіб. / [О. М. Буханевич та ін.]; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., заслуж. юриста України О. М. Буханевича; Хмельниц. ун-т управління та права ім. Леоніда Юзькова, Навч.-наук. лаб. дослідж. проблем публ. адміністрування та децентралізації влади НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування Нац. акад. прав. наук України. Хмельницький: Поліграфіст-3, 2019. 439 с. URL: http://catalog.odnb.odessa.ua/opac/index.php?url=/notices/index/433503/default#</p> <p>5. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні: підручник / І. І. Бодрова, С.В. Болдирєв, В. О. Величко та ін.; за ред. С. Г. Серьогіної; 4-те вид., переробл. та допов. Харків: Право, 2017. 392 с. URL: http://kizman-tehn.com.ua/wp-content/uploads/2017/09/%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B1%D1%83%D0%B42011.pdf</p>				
3	<p>Тема. Основи місцевого самоврядування</p> <p>План:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття і основні риси місцевого самоврядування 2. Система місцевого самоврядування та її ознаки 3. Співвідношення державної влади і муніципальної влади 4. Принципи місцевого самоврядування 5. Завдання та функції місцевого самоврядування <p>Література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Тетарчук І.В. Муніципальне право України: навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 206 с. URL: https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/lectures/1110/14.1.pdf 2. Лелеченко А. П., Васильєва О. І., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень: навч. посіб. / [А. П. Лелеченко, О. І. Васильєва, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук] Київ: 2017. 110 с. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/ 	Розглянути основи місцевого самоврядування	4		РН3, РН6, РН7, РН8,

	<p>202/%D0%9C%D1%96%D1%81%D1%86%D0%B5%D0%B2%D0%B5-%D1%81%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D1%80%D1%8F%D0%B4%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%B2-%D1%83%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%85-%D0%B4%D0%B5%D1%86%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97.pdf</p> <p>3. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні: підручник / І. І. Бодрова, С.В. Болдирєв, В. О. Величко та ін.; за ред. С. Г. Серьогіної; 4-те вид., переробл. та допов. Харків: Право, 2017. 392 с. URL: http://kizman-tehn.com.ua/wp-content/uploads/2017/09/%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B1%D1%83%D0%B42011.pdf</p> <p>4. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні: підручник / І. І. Бодрова, С.В. Болдирєв, В. О. Величко та ін.; за ред. С. Г. Серьогіної; 4-те вид., переробл. та допов. Харків: Право, 2017. 392 с. URL: http://kizman-tehn.com.ua/wp-content/uploads/2017/09/%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B1%D1%83%D0%B42011.pdf</p> <p>5. Муніципальне право України: навч. посіб. / [О. М. Буханевич та ін.]; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., заслуж. юриста України О. М. Буханевича; Хмельниц. ун-т управління та права ім. Леоніда Юзькова, Навч.-наук. лаб. дослідж. проблем публ. адміністрування та децентралізації влади НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування Нац. акад. прав. наук України. Хмельницький: Поліграфіст-3, 2019. 439 с. URL: http://catalog.odnb.odessa.ua/opac/index.php?url=/notices/index/433503/default#</p>				
4	<p>Тема. Територіальна громада – основа місцевого самоврядування</p> <p>План:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття територіальної громади 2. Види територіальних громад 3. Функції і повноваження територіальних громад 4. Форми діяльності територіальних громад <p>Література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05.02. 2015 р. № 157-VIII. Дата оновлення: 14.05.2020. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text 2. Державне будівництво і місцеве самоврядування: посібник для підготовки до іспиту / С. Г. Серьогіна, О. Ю. Лялюк, І. І. Бодрова та ін. 2-е вид, перероб. і доп. Харків: 	Охарактеризувати конституційно-правовий статус територіальної громади – основи місцевого самоврядування.	2		РН2, РН3, РН7, РН8,

	<p>Право, 2020. 212 с. URL: https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/496/3_Derzavne_budivnictvo_NP_do_ispitu_vnutri.pdf</p> <p>3. Конституційне право України: підручник / [Т. М. Слінько, Л. І. Летнянчин, Ф. В. Веніславський та ін.]; за ред. Т. М. Слінько. Харків: Право, 2020. 592 с. URL: https://pravo-izdat.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=4283&download_id=1336</p> <p>4. Муніципальне право України: навч. посіб. / [О. М. Буханевич та ін.]; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., заслуж. юриста України О. М. Буханевича; Хмельниц. ун-т управління та права ім. Леоніда Юзькова, Навч.-наук. лаб. дослідж. проблем публ. адміністрування та децентралізації влади НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування Нац. акад. прав. наук України. Хмельницький: Поліграфіст-3, 2019. 439 с. URL: http://catalog.odnb.odessa.ua/opac/index.php?url=/notices/index/433503/default#</p> <p>5. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні: підручник / І. І. Бодрова, С.В. Болдирев, В. О. Величко та ін.; за ред. С. Г. Серьогіної; 4-те вид., переробл. та допов. Харків: Право, 2017. 392 с. URL: http://kizman-tehn.com.ua/wp-content/uploads/2017/09/%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B1%D1%83%D0%B42011.pdf</p>				
5	<p>Тема. Правовий статус місцевих рад</p> <p>План:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття місцевих рад як представницьких органів місцевого самоврядування і їх види 2. Правовий статус представницьких органів місцевого самоврядування України 3. Порядок формування представницьких органів місцевого самоврядування 4. Функції і компетенція представницьких органів місцевого самоврядування <p>Сфера повноважень та організація роботи представницьких органів місцевого самоврядування</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Поняття форм і методів діяльності представницьких органів місцевого самоврядування 6. Сесія як основна форма роботи представницьких органів місцевого самоврядування 7. Форми й методи роботи постійних комісій місцевих рад 8. Форми й методи роботи тимчасових контрольних комісій рад 	Визначити правовий статус місцевих рад	4	4	PH2, PH7, PH8, PH12,

	<p>Література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Муніципальне право України: методологія становлення та розвитку: монографія / І. А.Галіахметов; Держ. ВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". Київ: КНЕУ, 2016. 343с. 2. Тетарчук І.В. Муніципальне право України: навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 206 с. URL: https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/lectures/1110/14.1.pdf 3. Любченко П. М. Муніципальне право: підручник / П. М. Любченко. Харків: Право. 2019. 512 с. URL: https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/715/3_Municipalne%20pravo_Pidruchnik_vnutri.pdf 4. Муніципальне право України: навч. посіб. / [О. М. Буханевич та ін.]; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., заслуж. юриста України О. М. Буханевича; Хмельниц. ун-т управління та права ім. Леоніда Юзькова, Навч.-наук. лаб. дослідж. проблем публ. адміністрування та децентралізації влади НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування Нац. акад. прав. наук України. Хмельницький: Поліграфіст-3, 2019. 439 с. URL: http://catalog.odnb.odessa.ua/opac/index.php?url=/notices/index/433503/default# 5. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні: підручник / І. І. Бодрова, С.В. Болдирєв, В. О. Величко та ін.; за ред. С. Г. Сьрьогіної; 4-ге вид., переробл. та допов. Харків: Право, 2017. 392 с. URL: http://kizman-tehn.com.ua/wp-content/uploads/2017/09/%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B1%D1%83%D0%B42011.pdf 				
6	<p>Тема. Правовий статус і організація роботи депутатів місцевих рад</p> <p>План:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Законодавство про статус депутатів місцевих рад 2. Депутат місцевої ради – представник інтересів територіальної громади, виборців свого виборчого округу 3. Індивідуальні та колективні форми реалізації депутатом місцевої ради своїх повноважень у виборчому окрузі 4. Повноваження депутата місцевої ради у раді 5. Основні гарантії депутатської діяльності <p>Література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Про статус депутатів місцевих рад: Закон України від 11.08.2002 р. № 93-IV. (Дата оновлення: 23.04.2021). URL: 	З'ясувати правовий статус і організацію роботи депутатів в місцевих рад	2		РН3, РН6, РН7, РН8,

	<p>https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93-15#Text</p> <p>2. Тетарчук І.В. Муніципальне право України: навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 206 с. URL: https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/lectures/1110/14.1.pdf</p> <p>3. Любченко П. М. Муніципальне право: підручник / П. М. Любченко. Харків: Право, 2019. 512 с. URL: https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/715/3_Municipalne%20pravo_Pidruchnik_vnutri.pdf</p> <p>4. Муніципальне право України: навч. посіб. / [О. М. Буханевич та ін.]; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., заслуж. юриста України О. М. Буханевича; Хмельниц. ун-т управління та права ім. Леоніда Юзькова, Навч.-наук. лаб. дослідж. проблем публ. адміністрування та децентралізації влади НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування Нац. акад. прав. наук України. Хмельницький: Поліграфіст-3, 2019. 439 с. URL: http://catalog.odnb.odessa.ua/opac/index.php?url=/notices/index/433503/default#</p> <p>5. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні: підручник / І. І. Бодрова, С.В. Болдирєв, В. О. Величко та ін.; за ред. С. Г. Серьогіної; 4-те вид., переробл. та допов. Харків: Право, 2017. 392 с. URL: http://kizman-tehn.com.ua/wp-content/uploads/2017/09/%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B1%D1%83%D0%B42011.pdf</p>				
7	<p>Тема. Сільський, селищний, міський голова – головна посадова особа територіальної громади. Виконавчі органи сільських, селищних і міських рад Виконавчий апарат, президія районної та обласної ради</p> <p>План:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Статус сільських, селищних, міських голів 2. Статус голів районної, обласної, районної у місті ради 3. Статус голови міста Києва 4. Виконавчі комітети місцевих рад, їх основні функції та повноваження, організація роботи 5. Організація роботи виконавчого комітету сільської, селищної, міської, районної в місті ради. 6. Складання, затвердження та виконання планів роботи виконкому. 7. Порядок підготовки рішень виконкому. 8. Порядок підготовки та видання розпоряджень міського голови. 9. Порядок підготовки засідань 	Охарактеризувати сільських, селищних, міських голів – головна посадова особа територіальної громади. Розглянути виконавчі органи сільських, селищних і міських	2	4	РН3, РН6, РН7, РН8,

	<p>виконкому. 10. Порядок проведення засідань виконкому.</p> <p>Література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Муніципальне право України: методологія становлення та розвитку: монографія / І. А.Галіахметов; Держ. ВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". Київ: КНЕУ, 2016. 343с. 2. Батанов О.В. Конституційно-правовий статус територіальних громад в Україні: монографія / О.В. Батанов. Київ: Ін-Юре, 2018. 512 с. URL: http://kul.kiev.ua/praci-2003-roku/batanov-o.-v.-konstituciyno-pravoviy-status-teritorialnih-gromad-v-ukrajini-monografija-za-zag.-red.-v.-f.-pogorilka.html 3. Тетарчук І.В. Муніципальне право України: навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 206 с. URL: https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/lectures/1110/14.1.pdf 4. Любченко П. М. Муніципальне право: підручник / П. М. Любченко. Харків: Право. 2019. 512 с. URL: https://pravozizdat.com.ua/image/data/Files/715/3_Municipalne%20pravo_Pidruchnik_vnutri.pdf 5. Муніципальне право України: навч. посіб. / [О. М. Буханевич та ін.]; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., заслуж. юриста України О. М. Буханевича; Хмельниц. ун-т управління та права ім. Леоніда Юзькова, Навч.-наук. лаб. дослідж. проблем публ. адміністрування та децентралізації влади НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування Нац. акад. прав. наук України. Хмельницький: Поліграфіст-3, 2019. 439 с. URL: http://catalog.odnb.odessa.ua/opac/index.php?url=/notices/index/433503/default# 	<p>рад Виконавчий апарат, президія районно і та обласної ради</p>			
8	<p>Статус службовців органів місцевого самоврядування</p> <p>План:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Статус службовців органів місцевого самоврядування 2. Правовий статус посадових осіб місцевого самоврядування. 3. Проходження служби в органах місцевого самоврядування та службова кар'єра. 4. Припинення служби в органах місцевого самоврядування. 5. Відповідальність за порушення законодавства про службу в органах місцевого самоврядування. <p>Література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07.07.2001 р. № 2493-III. Дата оновлення: 01.08.2021. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text 	<p>Визначити статус службовців органів місцевого самоврядування</p>	2	2	РН6, РН7, РН8,

	<p>2. Батанов О.В. Конституційно-правовий статус територіальних громад в Україні: монографія / О.В. Батанов. Київ: Ін-Юре, 2018. 512 с. URL: http://kul.kiev.ua/praci-2003-roku/batanov-o.-v.-konstituciyno-pravoviy-status-teritorialnih-gromad-v-ukrajini-monografija-zag.-red.-v.-f.-pogorilka.html</p> <p>3. Тетарчук І.В. Муніципальне право України: навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 206 с. URL: https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/lectures/1110/14.1.pdf</p> <p>4. Любченко П. М. Муніципальне право: підручник / П. М. Любченко. Харків: Право. 2019. 512 с. URL: https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/715/3_Municipalne%20pravo_Pidruchnik_vnutri.pdf</p> <p>5. Муніципальне право України: навч. посіб. / [О. М. Буханевич та ін.]; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., заслуж. юриста України О. М. Буханевича; Хмельниц. ун-т управління та права ім. Леоніда Юзькова, Навч.-наук. лаб. дослідж. проблем публ. адміністрування та децентралізації влади НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування Нац. акад. прав. наук України. Хмельницький: Поліграфіст-3, 2019. 439 с. URL: http://catalog.odnb.odessa.ua/opac/index.php?url=/notices/index/433503/default#</p>				
9	<p>Нормопроектна та правореалізаційна діяльність у місцевому самоврядуванні України та її особливості</p> <p>План:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Локальна нормотворчість органів місцевого самоврядування. 2. Нормопроектна та правореалізаційна діяльність у контексті нормотворчості органів місцевого самоврядування. 3. Нормотворча та правореалізаційна діяльність місцевих рад в Україні. <p>Література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Муніципальне право України: методологія становлення та розвитку: монографія / І. А.Галиахметов; Держ. ВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". Київ: КНЕУ, 2016. 343с. 2. Батанов О.В. Конституційно-правовий статус територіальних громад в Україні: монографія / О.В. Батанов. Київ: Ін-Юре, 2018. 512 с. URL: http://kul.kiev.ua/praci-2003-roku/batanov-o.-v.-konstituciyno-pravoviy-status-teritorialnih-gromad-v-ukrajini-monografija-zag.-red.-v.-f.-pogorilka.html 3. Тетарчук І.В. Муніципальне право України: навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 206 с. URL: https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/lectu 	Розглянути нормопроектну та правореалізаційну діяльність у місцевому самоврядуванні України та її особливості	2		РН3, РН6, РН7, РН8,

	<p>res/1110/14.1.pdf</p> <p>4. Любченко П. М. Муніципальне право: підручник / П. М. Любченко. Харків: Право. 2019. 512 с. URL: https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/715/3_Municipalne%20pravo_Pidruchnik_vnutri.pdf</p> <p>5. Муніципальне право України: навч. посіб. / [О. М. Буханевич та ін.]; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., заслуж. юриста України О. М. Буханевича; Хмельниц. ун-т управління та права ім. Леоніда Юзькова, Навч.-наук. лаб. дослідж. проблем публ. адміністрування та децентралізації влади НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування Нац. акад. прав. наук України. Хмельницький: Поліграфіст-3, 2019. 439 с. URL: http://catalog.odnb.odessa.ua/opac/index.php?url=/notices/index/433503/default#</p>				
10	<p>Статутна нормотворчість у місцевому самоврядуванні в Україні</p> <p>План:</p> <p>1. Юридична природа та місце Статуту в системі нормативно-правових актів місцевого самоврядування в Україні.</p> <p>2. Особливості розробки та прийняття статутів територіальних громад.</p> <p>3. Рекомендації щодо вдосконалення напрямів статутної нормотворчості місцевого самоврядування в Україні.</p> <p>Література:</p> <p>1. Муніципальне право України: методологія становлення та розвитку: монографія / І. А.Галіахметов; Держ. ВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". Київ: КНЕУ, 2016. 343с.</p> <p>2. Батанов О.В. Конституційно-правовий статус територіальних громад в Україні: монографія / О.В. Батанов. Київ: Ін-Юре, 2018. 512 с. URL: http://kul.kiev.ua/praci-2003-roku/batanov-o.-v.-konstituciyno-pravoviy-status-teritorialnih-gromad-v-ukrajini-monografija-za-zag.-red.-v.-f.-pogorilka.html</p> <p>3. Тетарчук І.В. Муніципальне право України: навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 206 с. URL: https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/lectures/1110/14.1.pdf</p> <p>4. Любченко П. М. Муніципальне право: підручник / П. М. Любченко. Харків: Право. 2019. 512 с. URL: https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/715/3_Municipalne%20pravo_Pidruchnik_vnutri.pdf</p> <p>5. Муніципальне право України: навч. посіб. / [О. М. Буханевич та ін.]; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., заслуж. юриста України О. М. Буханевича; Хмельниц. ун-т управління та права ім. Леоніда Юзькова, Навч.-наук. лаб. дослідж. проблем публ. адміністрування та децентралізації влади НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування Нац. акад. прав. наук України.</p>	Охарактеризувати статутну нормотворчість у місцевому самоврядуванні в Україні	2	2	РН4, РН6, РН7, РН8, РН21

	Хмельницький: Поліграфіст-3, 2019. 439 с. URL: http://catalog.odnb.odessa.ua/opac/index.php?url=/notices/index/433503/default#				
	Разом		28	20	

6. Самостійна робота

№ з/п	Зміст роботи	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Підготовка до лекційних занять	16	14
2	Підготовка до практичних/семінарських занять	28	20
3	Виконання індивідуальних завдань (тези, реферати, презентації, аналітичні довідки)	51	87
4	Підготовка до заліку	25	25
	Разом	120	146

8. Індивідуальні завдання

Індивідуальне завдання до змістового модуля 1

Підготувати презентацію на одну з означених тем

Перелік тем презентації:

1. Правові акти Європейського союзу в сфері місцевого самоврядування.
2. Місцеве самоврядування в системі публічної влади
3. Основні тенденції розвитку регулювання правового статусу органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб
4. Місцеве самоврядування як право населення на самостійне вирішення питань місцевого значення.
5. Контроль і нагляд за здійсненням місцевого самоврядування
6. Особливості реалізації заходів (санкцій) муніципально-правової відповідальності
7. Розмежування понять «система» і «структура» органів місцевого самоврядування
8. Муніципальна влада, її юридичні ознаки
9. Способи формування комунальної власності: правове регулювання та порівняльний аналіз.
10. Муніципальні правові акти та їх класифікація. Особливості прийняття Статуту територіальної громади, внесення змін
11. Український досвід місцевого самоврядування: історичні моделі та сучасний стан
12. Місце і роль місцевої адміністрації в системі органів місцевого самоврядування
13. Правовий статус органів місцевого самоврядування в Україні та Польщі: порівняльний аналіз
14. Відмінність актів місцевого самоврядування від інших правових актів
15. Особливості організації місцевого самоврядування на території села, селища, міста
16. Поєднання і взаємодія на місцевому рівні інститутів прямої і представницької демократії
17. Наука муніципального права: поняття, особливості, історія розвитку
18. Наукові дискусії про державну природу місцевого самоврядування
19. Місцеве самоврядування як елемент правового статусу громадянина України
20. Реалізація конституційних прав громадян України в системі місцевого самоврядування
21. Демократизм місцевого самоврядування: теоретичні основи і практика реалізації
22. «Радянський період» організації місцевої влади в Україні

23. Європейська Хартія місцевого самоврядування в системі джерел муніципального права
24. Державна влада і місцеве самоврядування: основи взаємодії
25. Основні теорії про сутність і природу влади місцевого самоврядування
26. Муніципальні системи зарубіжних країн: порівняльно-правовий аналіз
27. Поняття і особливості територіальної організації місцевого самоврядування в Україні
28. Територіальна громада як категорія муніципального права
29. Особливості організації місцевого самоврядування в районах та областях
30. Організаційні основи місцевого самоврядування: поняття, зміст

Індивідуальне завдання до змістового модуля 2

Підготувати реферат (тези доповіді, статтю) за актуальним питанням у сфері місцевого самоврядування.

Перелік тем рефератів:

1. Місцевий референдум і місцеві вибори: поняття, особливості
2. Форми участі населення у здійсненні місцевого самоврядування: правове регулювання і практика застосування
3. Вибірні посадові особи місцевого самоврядування: поняття та види
4. Проблеми вдосконалення структури органів місцевого самоврядування
5. Компетенція місцевого самоврядування як категорія публічного права
6. Порядок наділення органів місцевого самоврядування окремими державними повноваженнями
7. Участь органів державної влади у здійсненні повноважень органів місцевого самоврядування: підстави та порядок
8. Становлення інституту комунальної власності в Україні
9. Територіальна громада як суб'єкт цивільно-правових відносин
10. Принципи міжбюджетних відносин органів державної влади України та органів місцевого самоврядування
11. Доходи місцевих бюджетів: проблеми підвищення прибутковості місцевих бюджетів
12. Видатки місцевих бюджетів: проблеми підвищення ефективності витрачання коштів місцевих бюджетів
13. Судовий захист прав місцевого самоврядування
14. Публічно-правова відповідальність органів місцевого самоврядування
15. Глобалізація та регіоналізація місцевого розвитку як основні суперечливі фактори впливу на місцеве самоврядування
16. Місцеве самоврядування в Україні: історичні традиції і сучасність
17. Органи самоорганізації населення та їх роль у реалізації права на місцеве самоврядування
18. Принципи територіальної організації місцевого самоврядування
19. Взаємовідносини органів місцевого самоврядування з підприємствами, установами та організаціями різних форм власності
20. Міжнародні договори та Європейська Хартія місцевого самоврядування як джерело муніципального права
21. Питання місцевого значення та повноваження місцевого самоврядування. Окремі державні повноваження, якими можуть наділятися законом органи місцевого самоврядування
22. Повноваження місцевого самоврядування в області бюджетно-фінансової діяльності
23. Голова територіальної громади: порядок інституціоналізації, місце в системі органів місцевого самоврядування, компетенція.
24. Статут територіальної громади: поняття, структура, основний зміст (на прикладі територіальної громади м. Маріуполя).

25. Принципи територіальної організації місцевого самоврядування
26. Повноваження місцевого самоврядування в галузі земельних відносин та охорони довкілля, управління комунальною власністю
27. Повноваження місцевого самоврядування в соціально-культурній сфері, в області житлового господарства, комунально-побутового і торговельного обслуговування населення, транспорту і зв'язку
28. Повноваження місцевого самоврядування в сфері охорони громадського порядку, захисту прав і свобод людини і громадянина
29. Взаємовідносини органів місцевого самоврядування та організацій, розташованих на території територіальної громади
30. Міжмуніципальне співробітництво: поняття і форми

8. Методи навчання

В процесі навчання використовуються словесні методи: лекція, лекція-дискусія; наочні: демонстрація матеріалу за допомогою мультимедіа засобів; практичні: контрольні роботи, індивідуальні науково-дослідні завдання. Важливу роль відіграють творчі, проблемно-пошукові методи, пов'язані з вирішенням конкретних практичних ситуацій щодо виконання своїх обов'язків місцевими радами, депутатами місцевих рад, а також сільськими, селищними, міськими головами.

Основними формами навчання є лекції, семінарські завдання, самостійна робота студентів.

9. Засоби діагностики результатів навчання

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних та семінарських занять, а також за результатами модульних контрольних робіт та виконання завдань для самостійної роботи.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання після вивчення навчальної дисципліни у формі заліку.

Питання до заліку

1. Поняття муніципального права як галузі законодавства.
2. Предмет муніципального права та його співвідношення з предметами конституційного, адміністративного, фінансового, цивільного права.
3. Принципи муніципального права.
4. Муніципально-правові норми та інститути.
5. Муніципально-правові відносини, їх види та характеристика.
6. Джерела муніципального права.
7. Муніципальне право як наука.
8. Еволюція інститутів самоврядування в Україні. Період Магдебурзького права в Україні.
9. Основні теорії (концепції) місцевого самоврядування.
10. Муніципальні системи зарубіжних країн.
11. Поняття і правова природа міжнародних стандартів місцевого самоврядування. Європейська Хартія місцевого самоврядування 1985р.
12. Конституційно - правові основи місцевого самоврядування в Україні. 13. Матеріальна та комунальна основа місцевого самоврядування.
14. Фінансова основа місцевого самоврядування. Місцеві бюджети та позабюджетні кошти місцевого самоврядування.
15. Територіальна та соціальна основа місцевого самоврядування.
16. Територіальна громада - основний елемент системи місцевого самоврядування. Поняття та види органів місцевого самоврядування.
17. Представницькі органи місцевого самоврядування (сільські, селищні, міські ради). Обласні та районні ради їх правовий статус.
18. Виконавчі органи місцевого самоврядування їх правовий статус. Організація роботи виконавчого комітету сільської, селищної, міської ради

19. Сільський, селищний, міський голова, його правовий статус.
20. Органи самоорганізації населення в системі місцевого самоврядування.
21. Поняття і види повноважень органів і посадових осіб місцевого самоврядування.
22. Повноваження та організація роботи сільських, селищних, міських рад.
23. Сесія - головна організаційно-правова форма діяльності місцевих рад. Порядок підготовки і проведення сесій місцевих рад.
24. Порядок утворення і система постійних комісій місцевих рад. Тимчасові комісії ради, організація їх роботи.
25. Організація роботи обласної та районної ради та їх виконавчих апаратів.
26. Акти органів місцевого самоврядування їх посадових осіб.
27. Законодавство про статус депутатів місцевих рад. Депутат місцевої ради - представник інтересів територіальної громади.
28. Виникнення і строк повноважень депутата місцевої ради.
29. Поєднання депутатської діяльності з виконанням виробничих або службових обов'язків.
30. Права та обов'язки депутата місцевої ради у виборчому окрузі.
31. Повноваження депутата місцевої ради у раді та її органах.
32. Організаційні форми роботи депутата місцевої ради.
33. Депутатський запит і депутатське запитання. Порядок розгляду депутатського запиту.
34. Депутатські фракції порядок їх утворення.
35. Основні гарантії депутатської діяльності.
36. Сільський, селищний, міський голова - головна посадова особа територіальної громади села, селища, міста.
37. Порядок виборів сільського, селищного міського голови.
38. Повноваження відповідного голови по організації роботи сільської, селищної, міської ради та органів які вони утворюють.
39. Розпорядчі та представницькі повноваження голів рад базового рівня.
40. Підзвітність, підконтрольність і відповідальність сільських, селищних, міських голів.
41. Статус голів районної, обласної, районної в місті ради. Статус голів міст Києва і Севастополя.
42. Порядок обрання голови районної, обласної, районної в місті ради.
Повноваження голів районної, обласної, районної в місті ради по організації роботи районної, обласної, районної в місті ради та органів які нею створюються.
43. Поняття та правове регулювання служби в органах місцевого самоврядування.
44. Основні принципи служби в органах місцевого самоврядування.
45. Правовий статус посадових осіб місцевого самоврядування.
46. Класифікація посад в органах місцевого самоврядування.
47. Основні права і обов'язки посадових осіб місцевого самоврядування. 48. Проходження служби в органах місцевого самоврядування та службова кар'єра.
49. Обмеження пов'язані з прийняттям на службу в органи місцевого самоврядування та проходженням служби.
50. Основні засади місцевих виборів.
51. Особливості виборів депутатів місцевих рад.
52. Види місцевих виборів, порядок і строки їх призначення.
53. Голосування та встановлення результатів виборів депутатів, сільських, селищних, міських голів.
54. Загальні збори громадян за місцем проживання.
55. Поняття гарантій місцевого самоврядування.
56. Види гарантій місцевого самоврядування та їх реалізація.
57. Підзвітність і підконтрольність місцевих державних адміністрацій районним, обласним радам.
58. Судовий захист місцевого самоврядування.

59.Поняття і види відповідальності в муніципальному праві

60.Основні принципи місцевого самоврядування.

10. Критерії оцінювання

Критерії оцінювання поточного контролю знань здобувачів вищої освіти

Бали за окремий вид навчальної діяльності		Критерії оцінювання
за шкалою від 1 до 5	за шкалою від 1 до 10	
5	9-10	Здобувач вищої освіти в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі завдання.
4	7-8	Здобувач вищої освіти достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість завдань.
3	5-6	Здобувач вищої освіти в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину завдань.
2	3-4	Здобувач вищої освіти не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість завдань.
1	1-2	Здобувач вищої освіти частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі завдання.

Критерії оцінювання індивідуального науково-дослідного завдання

№ з/п	Критерії оцінювання	Бали
1	належне оформлення	1
2	достовірність та актуальність матеріалу	1
3	наявність ґрунтовних висновків	1
4	наявність списку літературних джерел	1
5	ґрамотна і аргументована презентація матеріалу	1
Усього		5

11. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Вид роботи	Кількість годин	Обсяг кредитів	Кількість балів
Змістовий модуль 1			
Тема 1	4	0,13	5
Тема 2	4	0,13	5
Тема 3	4	0,13	5
МКР 1	25	0,79	5
ІНДЗ 1	22	0,80	10
Змістовий модуль 2			
Тема 4	4	0,13	5
Тема 5	4	0,13	5
Тема 6	4	0,13	5
Тема 7	4	0,13	5
Тема 8	4	0,13	5
МКР 2	25	0,80	5
ІНДЗ 3	22	0,80	10
Змістовий модуль 3			
Тема 9	4	0,13	5
Тема 10	4	0,13	5
МКР 3	25	0,80	5
ІНДЗ 3	21	0,80	15
Підсумок	180	6	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

Ноутбук, мультимедіа-проектор, ОС Windows, пакет Microsoft Office, ресурси Moodle, Google Meet.

13. Рекомендовані джерела інформації

Обов'язкова література:

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р (зі змінами) // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

2. Європейська хартія місцевого самоврядування (укр/рос), Страсбург, 15 жовтня 1985 року (Хартію ратифіковано Законом №452/97-ВР від 15.07.97), Дата підписання: 6 листопада 1996 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
3. Про місцеве самоврядування: Закон України від 21.04.1997 р. № 280/97-ВР. Дата оновлення: 29.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
4. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05.02.2015 р. № 157-VIII. Дата оновлення: 14.05.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text>
5. Про статус депутатів місцевих рад: Закон України від 11.08.2002 р. № 93-IV. (Дата оновлення: 23.04.2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93-15#Text>
6. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07.07.2001 р. № 2493-III. Дата оновлення: 01.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text>
7. Батанов О.В. Конституційно-правовий статус територіальних громад в Україні: монографія / О.В. Батанов. Київ: Ін-Юре, 2018. 512 с. URL: <http://kul.kiev.ua/praci-2003-roku/batanov-o.-v.-konstituciyno-pravoviy-status-teritorialnih-gromad-v-ukrajini-monografija-za-zag.-red.-v.-f.-pogorilka.html>
8. Бойчук Д. В., Панова І. Ю. Місце муніципального права серед інших галузей права України. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"*. Серія: "Юридичні науки". 2019. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2019-1-4713>
9. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні: підручник / І. І. Бодрова, С.В. Болдирєв, В. О. Величко та ін.; за ред. С. Г. Серьогіної; 4-те вид., переробл. та допов. Харків: Право, 2017. 392 с. URL: <http://kizman-tehn.com.ua/wp-content/uploads/2017/09/%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B1%D1%83%D0%B42011.pdf>
10. Державне будівництво і місцеве самоврядування: посібник для підготовки до іспиту / С. Г. Серьогіна, О. Ю. Лялюк, І. І. Бодрова та ін. 2-е вид, перероб. і доп. Харків: Право, 2020. 212 с. URL: https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/496/3_Derzavne_budivnictvo_NP_do_ispitu_vnutri.pdf
11. Конституційне право України: підручник / [Т. М. Слінько, Л. І. Летнянчин, Ф. В. Веніславський та ін.]; за ред. Т. М. Слінько. Харків: Право, 2020. 592 с. URL: https://pravo-izdat.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=4283&download_id=1336
12. Лелеченко А. П., Васильєва О. І., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень: навч. посіб. / [А. П. Лелеченко, О. І. Васильєва, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук] Київ: 2017. 110 с. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/202/%D0%9C%D1%96%D1%81%D1%86%D0%B5%D0%B2%D0%B5-%D1%81%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D1%80%D1%8F%D0%B4%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%B2-%D1%83%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%85-%D0%B4%D0%B5%D1%86%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97.pdf>
13. Любченко П. М. Муніципальне право: підручник / П. М. Любченко. Харків: Право, 2019. 512 с. URL: https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/715/3_Municipalne%20pravo_Pidruchnik_vnutri.pdf
14. Муніципальне право України: навч. посіб. / [О. М. Буханевич та ін.]; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., заслуж. юриста України О. М. Буханевича; Хмельниц. ун-т управління та права ім. Леоніда Юзькова, Навч.-наук. лаб. дослідж. проблем публ. адміністрування та децентралізації влади НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування Нац. акад. прав. наук України. Хмельницький: Поліграфіст-3, 2019. 439 с. URL: <http://catalog.odnb.odessa.ua/opac/index.php?url=/notices/index/433503/default#>

15. Тетарчук І.В. Муніципальне право України: навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 206 с. URL: <https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/lectures/1110/14.1.pdf>

Додаткова література:

1. Батанов О. Концептосфера муніципального права. Право України. 2020. № 10. С. 13-31.
2. Бедрій Р. Б. Муніципально-правове забезпечення повноважень органів місцевого самоврядування у сфері господарської діяльності. Підприємство, господарство і право. 2017. №5. С. 138–142.
3. Бедрій Р. Добровільне об'єднання територіальних громад як складова реформи децентралізації публічної влади в Україні. Український часопис конституційного права. 2018. № 2. С. 54-59.
4. Бойко Ю.В. Проблеми реалізації муніципальної реформи у контексті створення об'єднаних громад: сучасні підходи та перспективи. Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Право. 2016. Випуск 11. С. 78-87.
5. Бойко Ю.В. Трансформація компетенції органів місцевого самоврядування у сучасних умовах європейської міждержавної інтеграції. *Economic and law paradigm of modern society*. 2016. № 2. С. 145-149.
6. Бойко Ю.В. Формування спроможних територіальних громад в умовах реалізації муніципальної реформи в Україні. *Európska tradícia v medzinárodnom práve: uplatňovanie ľudských práv: Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie (6-7máj)*. Bratislava, Slovenská republika, 2016. С. 84–87.
7. Бориславська О. Територіальна автономія, регіоналізація та проблеми політичної сецесії в Європі. Український часопис конституційного права. 2017. № 4. С. 11-17.
8. Гураль П. Правова та організаційна складові реформи децентралізації влади в Україні та їх удосконалення. Український часопис конституційного права. 2019. № 4. С. 23-30.
9. Гураль П. Ф. Децентралізація публічної влади і зміцнення муніципальної економіки. Децентралізація публічної влади в Україні: здобутки, проблеми та перспективи. Матеріали всеукраїнської науковопрактичної конференції за міжнародною участю (15 березня 2019 р., м. Львів). Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2019. С. 53-60.
10. Камардіна Ю.В., Ковейно Ю.В. Захист прав органів місцевого самоврядування в Україні: теоретико-правові засади. Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Право. Збірник наукових праць. 2020. Випуск 19. С. 60–67. (видання включено до міжнародної наукометричної бази даних «Index Copernicus International» (Польща))
11. Камардіна Ю.В. Статут територіальної громади: правова природа, функції і значення як джерела муніципального права. Актуальні проблеми науки та освіти: Збірник матеріалів ХХІІІ підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. М.В. Трофименка. Маріуполь: МДУ, 2021. С. 51-53.
12. Камардіна Ю.В. Історико-правовий аналіз становлення, розвитку та трансформації системи місцевого самоврядування в незалежній Україні. Право і суспільство. 2019. №5. С. 31–39.
13. Камардіна Ю.В. Проблеми законодавчого визначення юридичної категорії «питання місцевого значення» в контексті муніципальної реформи в Україні. Прикарпатський юридичний вісник. 2019. Випуск 2(27). С. 20-25.
14. Камардіна Ю.В., Корнієнко О.Є. Сучасні тенденції розвитку фінансової діяльності та управління муніципальними фінансами. Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Право. 2018. Випуск 15. С. 90–99.

15. Камардіна Ю.В. Взаємодія органів державної влади України та органів місцевого самоврядування в умовах муніципальної реформи. Publishing House “Baltija Publishing”. 2021/6/1. С.47-50.

16. Камардіна Ю.В. Забезпечення виборчих прав людини в сучасних умовах державотворення. Навчальний посібник, М.О. Баймуратова, Ю.В. Бойко. Маріуполь: МДУ. 2015. 177 с.

17. Камардіна Ю.В. Статут територіальної громади: правова природа, функції і значення як джерела муніципального права. Актуальні проблеми науки та освіти: Збірник матеріалів ХХІІІ підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. М.В. Трофименка. Маріуполь: МДУ, 2021. С. 51-53.

18. Кобрин В. Окремі питання методики викладання Муніципального права України. Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: матеріали ХХVІ звітної науково-практичної конференції (6–7 лютого 2020 р.): у 2-ох ч. Ч. 1. Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2020. С. 96-99.

19. Кобрин В. Формування міських, районних та обласних рад: пропозиції щодо зміни виборчої системи // Реформа місцевого самоврядування в Україні: сучасні тенденції та виклики: матеріали круглого столу (18 травня 2018 р., м. Львів) / за наук. ред. проф. П. Гураля, проф. О. Сушинського. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2018. С. 60-64.

20. Кравченко В. В., Бедрій Р. Б., Гірняк В. О. Муніципальне право України у визначеннях та схемах: навчальний посібник. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2019. 144 с.

21. Любченко П. Муніципально-правові відносини: поняття, сутність, види. Право України. 2020. № 10. С. 49-62.

22. Мішина Н., Головка К. Тенденції систематизації муніципального права України. Право України. 2020. № 10. С. 97-109.

23. Серьогін В., Серьогіна С. Децентралізація і місцеве самоврядування у контексті зміцнення народовладдя в Україні. Право України. 2019. № 10. С. 158-174.

16. Інформаційні ресурси

1. www.president.gov.ua. – Офіційна сторінка Президента України
2. www.rada.gov.ua – Офіційна сторінка Верховної Ради України
3. www.kmu.gov.ua - Офіційна сторінка Кабінету Міністрів України
5. www.ombudsman.kiev.ua – Офіційна сторінка Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
6. www.cvk.gov.ua - Офіційна сторінка Центральної виборчої комісії України
8. <http://nsj.gov.ua/> - Офіційна сторінка Національної школи суддів України
9. <http://www.nau.kiev.ua/> - правові системи НаУ
10. <http://www.liga.net> – «Ліга»
11. <http://www.razumkov.org.ua> - Центр Разумкова
12. <http://www.nbuv.gov.ua/node/2116> - Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського

15. Політика навчальної дисципліни

Політики навчальної дисципліни враховує норми законодавства України щодо академічної доброчесності, Статуту Університету та інших нормативних документів.

1. **Академічна доброчесність** здобувачів є важливою умовою для опанування результатів навчання за навчальною дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролю.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;

- Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

- Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- Надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

МДУ виступає за дотримання принципів академічної доброчесності, тому обов'язково використовується сервіс з перевірки робіт здобувачів вищої освіти на плагіат – Unicheck, а також доступний безкоштовний сервіс, який здійснює перевірку на плагіат письмових робіт – EduBirdie <https://edubirdie.com/perevirka-na-plagiat>.

Порушенням академічної доброчесності, згідно із Законом України «Про освіту» (ст. 42 п. 4) вважається:

• **академічний плагіат** – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та / або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

• **самоплагіат** – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

• **фабрикація** – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

• **фальсифікація** – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

• **списування** – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;

• **обман** – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;

• **хабарництво** – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;

• **необ'єктивне оцінювання** – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти.

Наведений перелік не є остаточно вичерпним і не охоплює всіх діянь, що можуть містити ознаки порушення академічної доброчесності.

За порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти можуть бути притягнені до наступної академічної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (поточний, підсумковий контроль, залік, іспит тощо);

- проведення додаткової перевірки всіх робіт авторства порушника;

- позбавлення наданих МДУ пільг з оплати навчання;

- оголошення догани із занесенням до особової справи порушника;

- відрахування з МДУ;

- інші, відповідно до вимог чинного законодавства та нормативних локальних актів МДУ.

Більш детально тут:

Анкетування з академ доброчесності: <https://docs.google.com/forms/d/1VHzYkdFEGivtV1-dsENos1SCDRHfUpGia1YklgQK8j0/edit>

2. Здобувач має право на оскарження процедури проведення та результатів контрольних заходів згідно Положення про організацію контролю та оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти в МДУ.

3. Участь в анкетуванні. Наприкінці навчального семестру здобувачам буде запропоновано заповнити анонімну анкету щодо якості викладання вивчених навчальних дисциплін.

Заповнення анкети є важливою для вдосконалення освітнього процесу та системи внутрішнього забезпечення якості освіти МДУ та дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати вашу думку стосовно покращення змісту навчальних дисциплін.

4. Неформальна освіта. Це освіта, яка здобувається, як правило, за освітніми програмами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій. Здобувач вищої освіти, який виявив бажання щодо визнання результатів, отриманих у неформальній освіті, звертається із відповідною заявою про визнання результатів, отриманих у неформальній освіті, в цілому для навчальної дисципліни /змістового модулю /практичних завдань з навчальної дисципліни/ завдань з практики тощо для здобувачів вищої освіти, до деканату факультету, на якому викладається навчальна дисципліна. Процедура зарахування здійснюється згідно Порядку визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті МДУ.

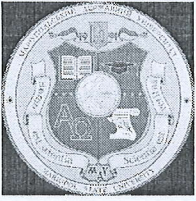
Ресурси:

<https://prometheus.org.ua/> - Prometheus – Найкращі онлайн-курси України та світу

<https://www.ed-era.com/> - EdEra – студія онлайн-освіти

<https://www.EduHub.in.ua> – Освітній Хаб

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Назва навчальної дисципліни	Муніципальне право
Освітня програма	Право
Рівень вищої освіти	Бакалавр
Кафедра, яка здійснює викладання	Права та публічного адміністрування
Викладач ПІБ, посада	Камардіна Юлія Вікторівна, доцент кафедри права та публічного адміністрування МДУ
Електронна адреса викладача	j.boyko@mdu.in.ua
Консультації (дата, час, можливості онлайн консультування)	Понеділок кожного тижня, 13.30, каб. 307 (Економіко-правовий факультет) або онлайн (платформи Zoom, Google Meet, Viber)
Посилання на сторінку навчальної дисципліни на Навчальному порталі МДУ	http://moodle.mdu.in.ua/
Компетентності та програмні результати навчання	ЗК 1,3, 7,9,11 СК 2,7,11,12,13,16 РН 2,3,4,6,7,8,12,20,21

Семестр(и) вивчення	Обсяг (години/кредити)	Кількість аудиторних годин		Кількість, види індивідуальних завдань	Форма контролю
		лекції	семінар.		
VI-й	180/6	32/14	28/20	Презентація, реферат (тези доповіді, стаття)	Залік

Завідувач кафедри

Євген ЧЕРНИХ

Гарант ОП

Сюзанна БАРЕГАМЯН